

A Pilisborosjenői patak természeti állapota és műszaki beavatkozásokkal kapcsolatosan az eddigi elvégzett munkafázisok szakmai kontrollja

Szakmai vélemény

Dr. Szalma Elemér PhD

Természetvédelmi szakértő, Ökológus, hidrobiológus

Környezetvédelmi szakértői tevékenység Sz-014/2009

Pilisborosjenői patak, amelynek eredete is a község területére esik. 2018. év nyár elején (június július) a Pilisborosjenői polgármester hivatal és a helyi lakosok között konfliktus helyzet keletkezett, mely konfliktus középpontjában a Pilisborosjenői-patak, más néven „Cigány-patak” rehabilitációjának ügyében. A helyi lakosság részéről két tanulmányt nyújtottak be, név szerit Dr. Szilágyi Ferenc MMK szakértő vízvédelmi és vízkár elhárítási területen, és Dukay Tibor a patak és környékének természetvédelmével kapcsolatosan.

Mindkét tanulmány részletesen feltárja a patakkal kapcsolatos gondokat és teendőket.

Az előbb említett tanulmányokat megelőzően korábban a Polgármesteri hivatal is szinte szó szerint ugyan ezeket a problémákat tárta fel illetve a problémák megoldása érdekében feladattervet dolgozott ki, mely nem csak a feladatok pontról pontra való megoldását írta le, hanem azok költségeit is kiszámolta, számba vette. Ennek a szakvéleménynek a célja Pilisborosjenő település közigazgatási területén az Önkormányzat kezelésében, fenntartásában lévő felszíni vízmozgást levezető patakmeder rehabilitációja tárgykörében a megvalósított feladatok környezetvédelmi, balesetvédelmi, ökológiai előírásoknak és követelményeknek való megfeleltetés érdekében történő szakmai hatástanulmány készítése, kivitelezési munkafázisok utólagos szakmai természetvédelmi, ökológiai és hidrobiológiai kontrollja.

A probléma feltárása

1. Pilisborosjenői község vízkár elhárítási terve részletesen feltárja az adott problémát.

Idézve:

„A településen a heves zivatarok, felhőszakadások alkalmával összegyűlő csapadékvizek, illetve egyéb vizek elvezetését a Borosjenői-patak végzi. A település utcáinak csapadékvíz elvezetése nem megoldott.

A meglévő vízvezető árkok, ideiglenes és állandó vízfolyások mederszelvényeinek vízvezető képességét a hordalékfeltöltések, a fenntartási munkák elmaradása rendkívül módon károsan befolyásolják. A mederszelvények erősen erodáltak, deformálódtak.

A mederszelvényekben lévő kisműtárgyak, átereszek az idők folyamán megrongálódtak, a vízátbocsátó képességük lecsökkent. A fent említett tényezők heves nyári záporok esetén a csapadékvíz továbbjutását korlátozzák, ami időszakos kiöntéshez, lakóingatlanok elöntéséhez vezet.

A szabad felszínű csapadékvíz-elvezetéseket a lakóingatlanok beépítése miatt helyenként zárt csapadék csatorna szakaszok, átereszek létesítésével oldották meg. Ezen meglévő átereszek, csatornák műszaki megoldásai sok esetben nem tükrözik a megfelelő szakszerűséget (pl.: hordalékfogó aknahiánya, hordalékfogó rács hiánya).

A fentiek tükrében megállapítható, hogy a település meglévő „csapadékvíz elvezető rendszere nem képes megoldani a lehulló csapadékvíz biztonságos elvezetését...”

„Gazdaságossági oldalról vizsgálva érdemes lenne a régen működő záportározó a kor követelményeinek megfelelő műszaki megoldással történő rendbetétele, kiépítése. E műszaki megoldás lehetővé teszi a csapadékvíz lefolyásának késleltetését, ami azt eredményezi, hogy a már megépült és a később megépülő területi csapadék vízvezető rendszer úrszelvényei a szükséges mértékre legyenek kiépítve és ez jelentős költségmegtakarítást eredményezne.”

Pilisborosjenői-patak rendezetlen medre nem képes biztonságos módon levezetni a rövid idejű, nagy intenzitású nyári záporok, zivatarok alkalmával lehullott és összegyűlt csapadékvizeket. A lezúduló csapadékvíz utcai elöntésekhez, utcai hordalék lerakódásokhoz, a lakóingatlanok elöntéséhez vezethet. Ugyan ezeket a problémákat sorolják fel szinte szó szerint a fent említett szakvélemények.

Meglévő és tervezett műtárgyak:

A Borosjenői-patak kisműtárgyainál az átfolyási szelvény a hordalék lerakódások miatt nagymértékben le van szűkítve. A szakszerűtlenül beépített átereszeknél úgy a befolyási, mint kifolyási oldalon a meglévő mederben hordalék lerakódások szűkítik az átfolyási szelvényt. További gondot jelentenek a kisműtárgyaknál és az átereszeknél a sorra elmaradt állagmegóvási munkálatok.

Záportározók

Pilisborosjenő közigazgatási területén nem található szakszerűen kiépített záportározó. Gazdaságossági okokból vizsgálva érdemes lenne a régen működő záportározó a kor követelményeinek megfelelő műszaki megoldással történő rendbetétele, kiépítése. E műszaki megoldás lehetővé tenné a csapadékvíz lefolyásának késleltetését, ami azt eredményezné, hogy a már megépült és a később megépülő területi csapadék vízelvezető rendszer őrsvényei a szükséges mértékre legyenek kiépítve és ez jelentős költségmegtakarítást eredményezne. További előnye a záportározónak, hogy a hordalékmegfogása, illetve az összegyűlő csapadékvíz szennyező anyagainak eltávolítása helyben megtörténhet.

Övárkok

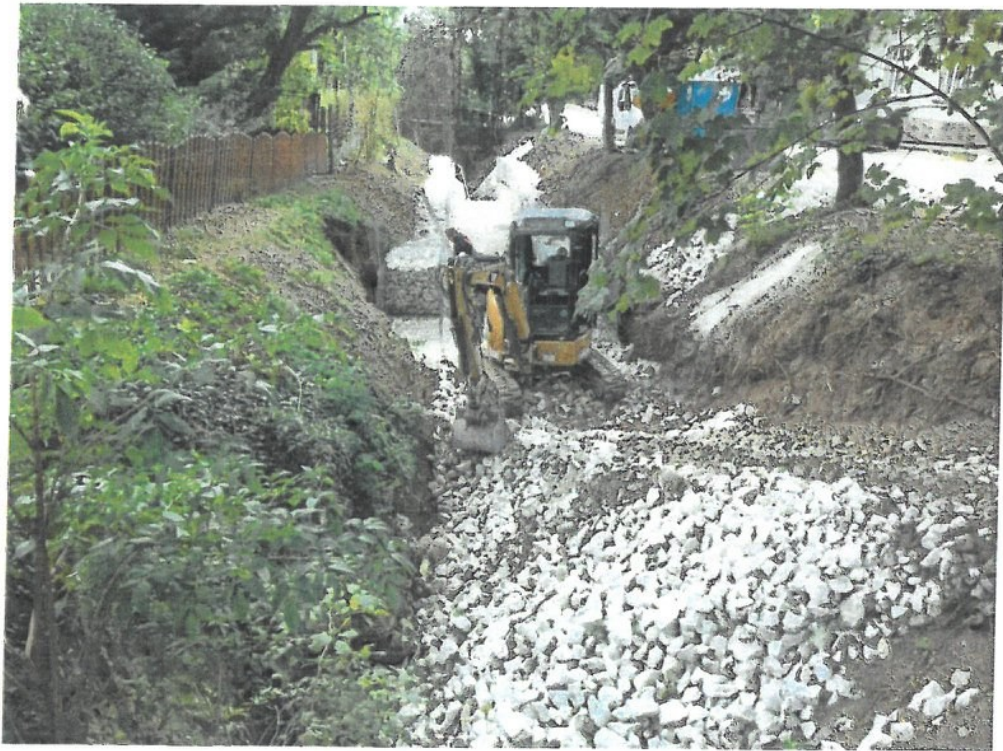
A régi időkben (amíg be nem szántották vagy temették a helybéliel) még funkciójának megfelelően működött, de mára már sok helyen feltöltődött, helyenként betemetett övárkok nyomvonalát. Felújítása rendkívül hasznos lenne.

Megállapítható, hogy a bevezetésben említett szakvélemények egyöntetűen és az Önkormányzat szakmai anyagával teljesen egybevágóan feltárják a problémákat, ellenben különböző megoldási javaslatokkal élnek, pl. a terület fásításával, parkosításával vagy a patakban végzendő munkálatokkal kapcsolatosan.

2018.szeptemberében történt kivitelezési munkák bejárása során történt megállapítások:

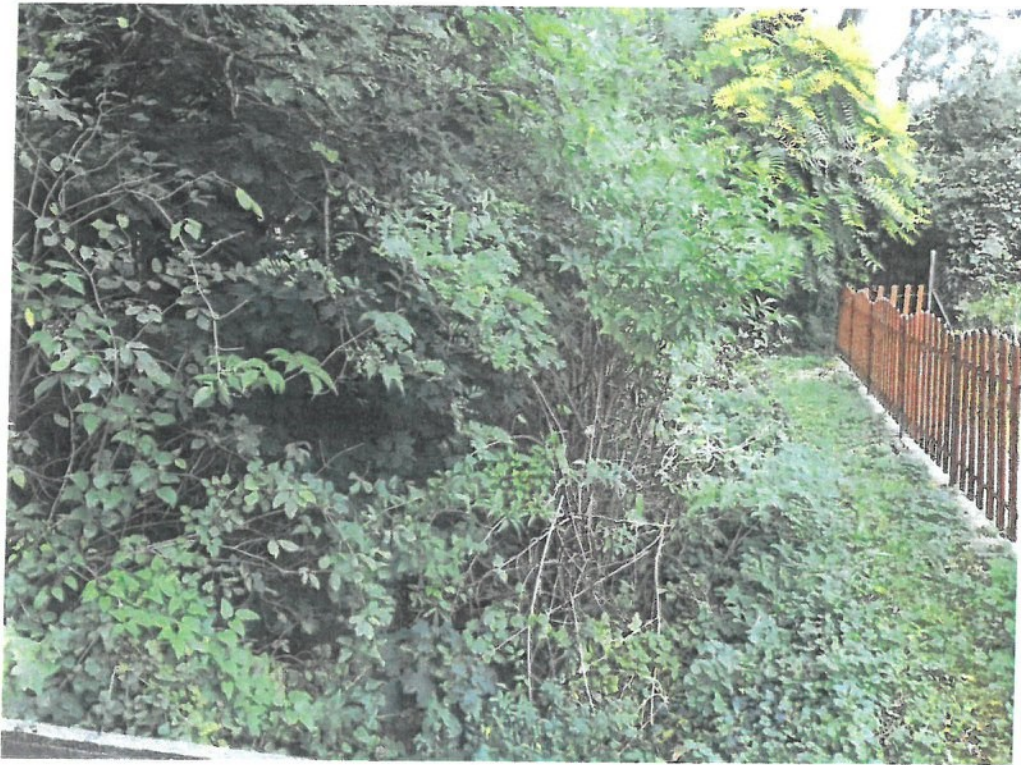
Az Önkormányzat a tervezett patak rekonstrukciós munkálatokat nagyrészt befejezte.

A bejárás során az első megtekintett helyszín a Budai út és a Híd út kereszteződésében felújított szakasz volt. Itt még a munkálatok tartottak, így betekintést nyertünk az egyes munkafázisokba és a kivitelezési munkálatokkal kapcsolatos munkavédelmi eljárásokra.

I. Fotó: A Budai út és a Híd út kereszteződésében felújított szakaszán végzett Gabion paplanos munkálatok

Az I. fotón látható meder kialakítása hidrobiológiai szempontból egyáltalán nem ellenjavallt. Kis vízhozam esetében is a kövek között megmaradt vízben különböző vízi élőlény-együttesek alakulhatnak ki. A folyamatos hordalék utánpótlás illetve az allochton következtében egyre kedvezőbb körülmények kialakulása várható a meder élővilága szempontjából. A rézsűket érdemes lenne az elkészülése után vagy gyepesíteni, vagy cserjésíteni olyan fajokkal melyeknek kertészeti kezelése könnyen megoldható és esztétikus.

2. Fotó: A Budai út és a Híd út kereszteződésében a lakókerítés melletti szakasz

A 2. fotón látható a dzsungelszerű növényzet a patak partján, melyet Dr. Szilágyi Ferenc is nagyon helyesen megemlít. Sajnos Dukay Igor véleményével nem tudok azonosulni, ui. jelen esetben a patak revitalizáció priori érdeke a jólét funkció. Egy település központjában nem megengedhető, hogy az un. ökológiai érvek felülírják az itt élő emberek elemi szükségletei, azaz rendezett, tiszta, esztétikus és biztonságos környezetet.

Az idős fákkal kapcsolatos észrevételeim:

Idős fehér akác dominanciájú a terület. Nem arról van szó, hogy nem szeretjük az akácot annak ellenére, hogy adventív faj. Hanem arról, hogy az idős beteg fákat folyamatosan cserélve egy vegyes faállomány (ez nem csak az eltérő fajokra értendő, hanem a fák korára is) hozható létre, mely már szolgálhat ökológiai célokat is, de elsősorban tájlesztétikai és jólét funkciókkal kell, hogy bírjon. Itt inkább park vagy tájépítő szakemberekre lesz szükség, mint ökológusokra.

3. fotó: Balesetvédelmi (és egyéb) táblák a helyszínen ☺

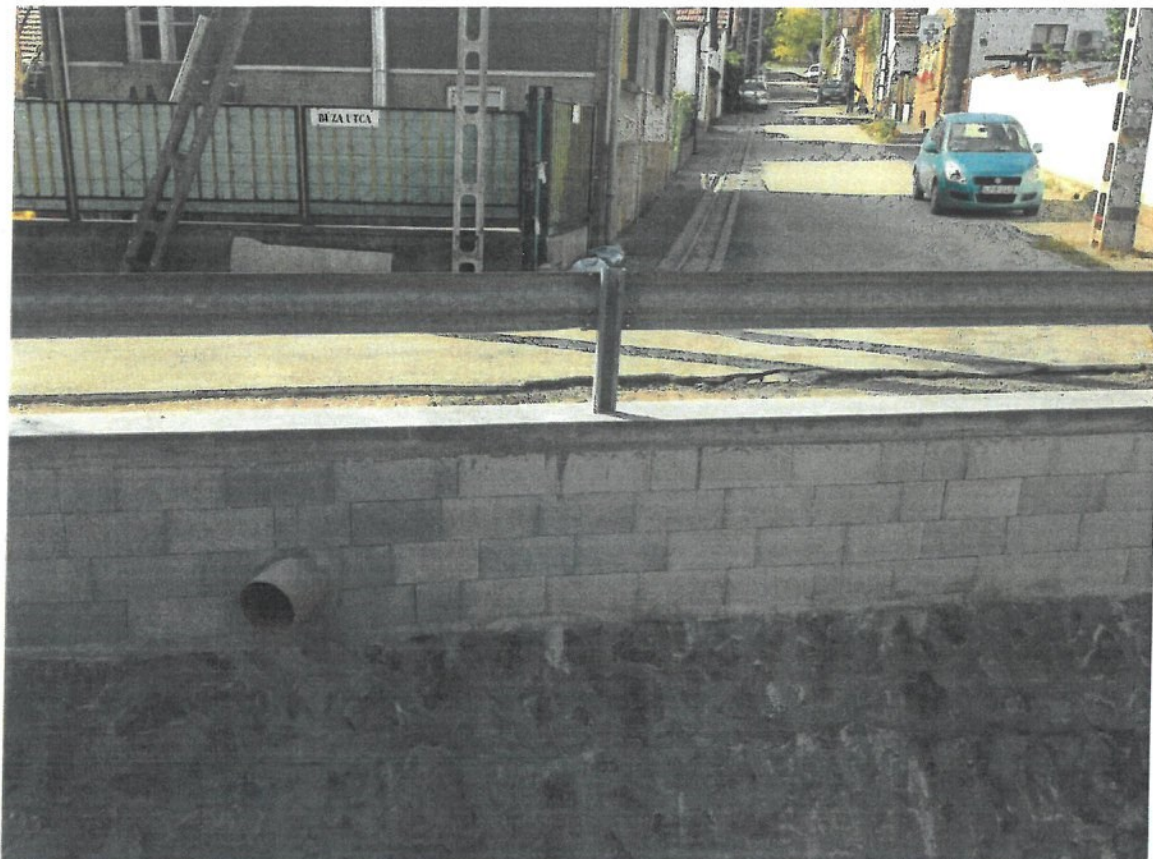
4. fotó: A Fő utca utca hídjáról készül fotó.

A fotón jól látható, hogy a meder befogadó képességével nincs gond. A rézsűk elég meredekké így, mint az 1. fotón látható lépcsőzetességet itt is el lehetne képzelni, kiegészítve azzal a gondolattal, hogy településkertészet szempontjából nagyon szép dolgokat lehetne kialakítani, ezzel lényegesen barátságosabbá téve az amúgy elég kietlen, elhanyagolt patakpartot.

5. fotó: Fő utca Mester utca kereszteződésében, már elkészült beruházás.

A fotó magáért beszél. Megint Dukay Igor véleménye jut az eszembe, mely jelen helyzetben az EU VKI-re hivatkozik. Fontos tudni, hogy a Pilisborosjenői patak nem tartozik a kijelölt víztestek körébe. A másik ezzel kapcsolatos fontos dolog, hogy EU VKI szerint erősen módosított víztestről beszélhetünk. Természetesen egyetértve azzal, hogy minden élőhely esetében figyelembe kell venni annak ökológiáját (is).

6. fotó: Fő utca Mester utca kereszteződése

A kiépített csapadékvíz elvezetés szerintem szintén magáért beszél amint a fenti fotón látható. Sajnos a patakba nem csak a csapadékvizet, hanem a helyi lakosság a lenyírt fűvet a kertekből rendszeresen a patakba vagy annak szélébe önti, ezzel még jobban elősegíti annak feltöltődését illetve szűkebb átfolyások esetében az erőteljes víz visszatartását, duzzasztást. Itt említeném meg azt a szerintem nagyon fontos dolgot, miszerint a falu patakjának rendben tartása nem csak az Önkormányzat feladata lenne, hanem az ott élők közösségé. Az nagyon rossz gondolkodási mód miszerint „Mi használjuk, Ti pedig tartsátok rendbe”. Ha nem egészséges a közösség, akkor az emberek nem a megoldásokat keresik, hanem a problémákat, azaz állandó problémázás követi egymást a megoldások helyett. Természetesen a közös gondolkodás elengedhetetlen a közös dolgok megoldásához.

7. fotó: A záportározó a Fő utca és az Agyagbányász utca kereszteződésénél.

Rendkívül elhanyagolt, de potenciálisan a vízrendezés szempontjából nagyon fontos terület. Ennek rendbetételével nagy előrehaladás történik a dolgok rendezésében.

8. fotó: Záportározó egy kicsit lentebbi része.

A fotó jól szemlélteti a víz erejét, amikor magának talál utat. Egy kimosódás. Ezek megoldása természetesen későbbi tervezett beruházási feladatok, ami látható volt a fent említett Önkormányzati anyagban is, ahogy megfelelő és elégséges anyagi források előteremtődnek.

Csak megemlítem, hogy maga a Borosjenői patak teljes egészének rehabilitációja önmagában nem oldja meg a térség – így pl. Pilisborosjenő alatt található települések- vízgazdálkodási és kárelhárítási kérdéseit. Ennek feltárása még várat magára.

Deszk, 2018. október 9.

SZALMA BT.
6772 DESZK, Kertész köz 5.
Iroda telefon: (62) 423-946
Mobiltelefon: 06-30-905-3621
Adószám: 21761339-1-06

Dr. Szalma Elemér PhD